

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка
Навчально-науковий інститут Педагогіки та психології
Кафедра педагогіки

Директор ІНІ інституту педагогіки і психології

Є. М. Кондратюк

« 28 » серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ
НАВЧАЛЬНА ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА
В БАЗОВІЙ СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність: 014 Середня освіта (Мова і література (французька))

Освітньо-професійна програма: Середня освіта (Французька та англійська мови)

Мова навчання: українська

Суми 2020

Розробники програми:

Коваленко Наталія Володимирівна к.п.н., доцент, доцент кафедри педагогіки
Проценко Ірина Іванівна к.п.н., доцент, доцент кафедри педагогіки

Робоча програма практики розглянута і схвалена на засіданні кафедри педагогіки

Протокол № 1 від. “27” серпня 2020 р.

Завідувач кафедри _____ А.А. Сбруєва

Ухвалено вченою радою навчально-наукового інституту Педагогіки та психології

Протокол № 1 від. “27” серпня 2020 р.

Голова _____ С. М. Кондратюк

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (ПРАКТИКИ)

Таблиця 1

Опис навчальної дисципліни (практики) для студентів **денної форми** навчання галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014 Мова і література (французька) Освітньо-професійної програми Середня освіта (Французька та англійська мови)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	01 Освіта / Педагогіка	Обов'язкова
	014 Середня освіта (Мова і література (французька))	Рік навчання 2-й
Кількість годин/кредитів 90/3	Середня освіта (Французька та англійська мови)	Семестр 4-й
ІНДЗ: немає		Самостійна робота 90 год.
	Бакалавр	Форма контролю: залік

ВСТУП

Навчальна педагогічна практика в середніх класах студентів II курсу проводиться у комунальних закладах загальної середньої освіти в 5-9 класах. Основним завданням цього виду практики є поєднання теоретичної підготовки студентів з навчальної дисципліни Педагогіка із практичним застосуванням набутих умінь і навичок проведення навчальної та виховної роботи, навчання на робочому місці.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Мета практики: формування професійної компетентності майбутніх вчителів, поєднання теоретичної підготовки студентів з навчальної дисципліни Педагогіка (модулі: Дидактика, Теорія виховання, Освітній менеджмент) з практичним застосуванням набутих вмінь і навичок проведення навчальної та позакласної виховної роботи в учнівському колективі 5-9 класів на принципах і положеннях Концепції Нова українська школа.

Завдання практики:

- ознайомитися з особливостями роботи школи, реалізацією положень Концепції Нова українська школа (новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, наскрізний процес формування цінностей, педагогіка партнерства), сучасними змінами навчальних програм та підручників з предмету спеціалізації;
- закріпити та поглибити теоретичні знання, отримані в процесі вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка»;
- проаналізувати інноваційні методи навчання, оцінювання навчальних досягнень учнів на основі спостережень уроків з предмету спеціалізації;
- вивчити структуру уроку в реальному педагогічному процесі, проаналізувати її основні елементи: організацію початку уроку, повідомлення теми, мети, плану уроку, мотивацію навчальної роботи учнів, етап засвоєння нових знань і формування умінь, перевірку та оцінку навчальних досягнень учнів, методичне забезпечення домашньої навчальної роботи учнів;
- дослідити план виховної роботи класного керівника, характеристику класу, скласти соціальний паспорт класу; формування умінь урахувати отримані дані у взаємодії з учнями класу, плануванні виховної роботи;
- визначити виховну проблему актуальну для віку дітей класу та особливостей конкретного учнівського колективу; обрати тему виховного заходу та його форму; розробити зміст, обрати методи виховної роботи, спланувати фронтальну бесіду, реалізувати виховну роботу та досягти поставлену виховну мету.

ЗМІСТ ПРАКТИКИ

I. Ознайомлення з реалізацією головних компонентів Концепції Нова українська школа:

- новим змістом освіти, заснованим на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві;
- орієнтацією на потреби учня в освітньому процесі, дитиноцентризмом;
- наскрізним процесом виховання, який формує цінності;
- педагогікою, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками.

II. Ознайомлення з навчально-виховною роботою школи:

- з основними напрямками роботи закладу освіти, із сучасними технологіями навчання та навчальними програмами шкільних предметів у відповідності до власної спеціалізації;
- з особливостями організації навчально-виховного процесу в основній школі;
- з устаткуванням, методичним наповненням шкільних кабінетів з навчальних предметів, з роботою музеїв;
- з шляхами реалізації класичних напрямів змісту виховання та актуальних питань виховання в школі (булінг, медіаграмотність, соціальне підприємництво, емоційний інтелект тощо);
- з особливостями співпраці школи, класного керівника з позашкільними установами, дитячими громадськими організаціями, до яких входять і які відвідують учні закріпленого класу.

III. Ознайомлення з науково-дослідницькою роботою вчителів школи:

- з основними напрямками науково-дослідницької роботи вчителів;
- з роботою методичних комісій за предметами спеціалізації;
- з комплексом дослідницьких методик, що застосовуються для вивчення особистості школяра та класного колективу.

IV. Участь у навчально-виховній роботі класу:

- допомога класному керівнику в проведенні позакласної виховної роботи з учнями закріпленого класу та самостійне проведення однієї з форм виховної роботи;
- відпрацювання умінь проведення фронтальної бесіди, інструктажу, організації роботи учнів у групах, змагальних форм виховної роботи;
- проведення дидактичних ігор у позакласній роботі;
- організація раціонального дозвілля, активного відпочинку учнів на перервах;
- вивчення індивідуальних особливостей учнів під керівництвом психолога.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

База проведення практики: навчальна педагогічна практика в середніх класах для студентів II курсу проводиться в 5-9 класах закладів загальної середньої освіти.

Організація практики:

Навчальна педагогічна практика триває **два тижні** в у відповідності до завдань практики (Таблиця 2).

Протягом першого тижня студенти ознайомлюються з навчально-виховним процесом школи, виховним планом класного керівника, планують виховні заходи, аналізують навчальні програми, методичне забезпечення дисципліни за спеціалізацією, відвідують уроки вчителів, здійснюють їх педагогічний аналіз, отримують необхідні консультації.

Протягом другого тижня студенти продовжують спостерігати та здійснювати педагогічний аналіз уроків з предмету спеціалізації, проводять дослідження та виховні заходи.

Таблиця 2

Зміст, напрями та форми навчально-виховної роботи студентів в період навчальної педагогічної практики (оффлайн)

Розд іл педа	Основний зміст діяльності	Форми і методи організації діяльності студентів
	Завдання, зміст і організація педагогічної практики	Установча конференція
IV. Основи освітнього менеджме	Знайомство з адміністрацією школи, педагогічним колективом, основними напрямками роботи	Бесіда з директором школи або його заступниками. Відвідування уроків і бесіда з учителем закріпленого класу. Екскурсія по школі
I. Загальні основи	Особливості учнів підліткового віку та їх урахування в навчально-виховній роботі вчителя	Бесіда з психологом. Аналіз методик вивчення вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів
II. Теорія виховання	Завдання та зміст роботи класного керівника. Планування виховної роботи у класі	Бесіда з класним керівником. Вивчення плану виховної роботи. Робота за індивідуальним планом
	Методика проведення окремих форм виховної роботи з молодшими школярами	Бесіда з класним керівником Робота за індивідуальним планом
III. Теорія навчання	Актуальні проблеми викладання предмета (за спеціалізацією)	Бесіда з учителем (за предметними спеціалізаціями). Робота за індивідуальним планом
	Урок – основна форма навчальної роботи	Відвідування уроків з предметів спеціалізації. Спостереження уроків
	Методи навчання. Педагогічна діагностика навчальних досягнень учнів	Бесіда з учителем з предмету спеціалізації. Спостереження уроків. Робота за індивідуальним планом
	Домашня навчально-пізнавальна діяльність школярів	Бесіда з учителем. Аналіз літератури й досвіду роботи вчителів із проблеми вдосконалення домашньої навчальної роботи учнів
	Підбиття підсумків педагогічної практики	Конференція в школі. Підведення підсумків роботи студентів (виступ керівника практики, заст. директора з навчальної роботи, вчителів, психолога, студентів)

З питань змісту діяльності студентів та організації практики проводиться **настановча** конференція.

Звіт студентів, підсумки, результати, шляхи вдосконалення організації практики обговорюються на **підсумковій** конференції.

За умов **дистанційного навчання** практика може інтегрувати наступні форми роботи:

Таблиця 3

Зміст, напрями та форми навчально-виховної роботи студентів в період навчальної педагогічної практики (онлайн)

Змістовий модуль	Напрями роботи	Форми роботи
Змістовий елемент 1 ПРЗ 2, ПРЗ 3, ПРУ1, ПРУ 2, ПРУ 3, ПРУ 4, ПРК 1, ПРК 4, ПРА 1, ПРА 2	☐ Знайомство з навчально-виховним процесом ЗЗСО/Професійна ідентифікація майбутнього вчителя	<ul style="list-style-type: none"> – Zoom-Зустрічі з вчителями, завучем, класним керівником, психологом тощо – Вивчення модулів он-лайн Курсу «Нова Українська школа»
Змістовий елемент 2 ПРЗ 2, ПРЗ 3, ПРУ1, ПРУ 2, ПРУ 3, ПРУ 4, ПРК 1, ПРК 4, ПРА 1, ПРА 2	☐ Теорія навчання типи, структура уроку, методи навчання, методи контролю, домашня робота, нові технології навчання	<ul style="list-style-type: none"> – Аналізи уроків з конкурсу «Вчитель року» за предметом спеціалізації (протоколи аналізу уроків (Moodle) +Zoom-обговорення з методистом і групою) – Спостереження Zoom-уроків з предмету спеціалізації (протоколи - Moodle + Zoom -обговорення) – Аналіз відео майстер-класів з конкурсу «Вчитель року»
Змістовий елемент 3 ПРЗ 2, ПРЗ 3, ПРУ1, ПРУ 2, ПРУ 3, ПРУ 4, ПРК 1, ПРК 4, ПРА 1, ПРА 2	☐ Теорія виховання закріплення засвоєних знань з теорії виховання, формування умінь проведення фронтальної бесіди, інструктажу, організації роботи учнів у групах, змагальних форм виховної роботи	<ul style="list-style-type: none"> – Аналіз відео виховних заходів класних керівників, майстер-класів з конкурсу «Вчитель року» (Протоколи - Moodle + Zoom-обговорення з методистом і групою) – Проведення виховного заходу (дискусія, бесіда, квест, проект тощо) творчими групами студентів – Zoom-ігри – Zoom-рухливі хвилинки – Протоколи (АВЗ, СаВЗ) в Moodle + обговорення

ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Підсумковий диференційований *залік* з педагогічної практики студентів II (III) курсу ставить методист з педагогіки у атестаційний лист та у залікову книжку (розділ “Педагогічна практика”) на основі критеріїв оцінювання, аналізу звітної документації, власних спостережень, оцінки класного керівника та звіту студентів на підсумковій конференції з навчальної педагогічної практики.

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ТА ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Форми звітності студентів про результати практики:

Звітна документація за завданнями навчальної педагогічної практики :

- **робочий зошит**, у якому відображено зміст і форми діяльності студента в період практики в закріпленому класі, аналіз відвіданих уроків та виконання завдань з педагогіки.
- **методична розробка**, проведеного студентами позакласного виховного заходу в закріпленому класі, його самоаналіз, фото-, відеозвіт за видами діяльності;
- **атестаційний лист**, у якому відображається думка про роботу студента у формі оцінки класного керівника, методиста з педагогіки

Звітна документація за онлайн формату практики	<ul style="list-style-type: none">☐ протоколи зустрічей з адміністрацією, класними керівниками / Moodle☐ протоколи аналізу відео/спостережень уроків / Moodle + робота в Zoom☐ протоколи спостережень ВЗ, СаВЗ/ Moodle + робота в Zoom☐ методична розробка, проведеного студентами виховного заходу в закріпленому класі, фотозвіт / Moodle
---	--

Політика щодо академічної доброчесності. Викладач і студент мають дотримуватись ст. 36 Закону України «Про освіту».

Дотримання академічної доброчесності передбачає:

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати досліджень та власну науковопедагогічну діяльність.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів;
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної й наукової діяльності.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Методичні рекомендації викладено у посібниках:

Навчальна педагогічна практика : організаційно-методичні рекомендації / [уклад. Коваленко Н. В.]. – Суми : Вид-во Сум ДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. – 41 с.

Коваленко Н.В. **Навчальна педагогічна практика в початкових класах / Наскрізна педагогічна практика : навчально-методичний посібник: вид. 3-тє доп. і перероб / за наук. ред. А. А. Сбруєвої.** Суми : СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2019. 336 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ (оффлайн)

№	Зміст	Бали
1.	Відвідування школи / он-лайн активностей	1 – 5
2.	Робота з класним колективом (оцінюється вчителем-класоводом)	1 – 25
3.	Виховний захід (розробка, проведення, самоаналіз)	1 – 25
4.	Науково-педагогічне дослідження (розробка анкет, проведення анкетування, узагальнення результатів) оцінюється методистом з педагогіки та шкільним психологом	1 – 10
5.	Дидактичні завдання	1 – 25
6.	Оцінка щоденника (зміст, висновки, оформлення) Особистісні характеристики (ініціативність, самостійність, професійна спрямованість)	1 – 10
Всього		100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ (онлайн)

1.	☐ протоколи зустрічей з адміністрацією, класними керівниками / Moodle	10
2.	☐ протоколи аналізу відео/спостережень уроків / Moodle + робота в Zoom	25
3.	☐ протоколи спостережень ВЗ, СаВЗ/ Moodle + робота в Zoom	25
4.	☐ методична розробка, проведеного студентами виховного заходу в закріпленому класі, фотозвіт / Moodle	20
5.	☐ Проведення ВЗ	25

Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	Вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює власні думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання, самостійно знаходить додаткову інформацію, та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань, може аргументовано обирати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної творчої діяльності, вільно використовує знання для використання творчих завдань.
82 – 89	Вільно володіє навчальним матеріалом. Застосовує знання на практиці, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні знання на практиці. За зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені

	програмою, має стійкі навички виконання завдань.
74 – 81	Вільно володіє навчальним матеріалом. Застосовує знання на практиці, але узагальнює і систематизує навчальну інформацію не в повній мірі, допускає огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні знання на практиці.
64 – 73	Володіє навчальним матеріалом, знає основні поняття навчального матеріалу, виконує поставлені завдання на репродуктивному рівні, має недостатньо стійкі навички виконання практичних завдань.
60 – 63	Володіє навчальним матеріалом поверхнево, фрагментарно, відтворює певну частину навчального матеріалу на рівні запам'ятовування, знає основні поняття навчального матеріалу. Має елементарні, нестійкі навички виконання завдання.
35 – 59	Має фрагментарні знання при незначному загальному обсязі навчального матеріалу, відсутні сформовані вміння та навички, допускає суттєві помилки під час відповіді. Планує та виконує частину завдання за допомогою викладача.
1 – 34	Студент не володіє навчальним матеріалом. Виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача.

**Шкала оцінювання: національна та ECTS
(залік)**

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82 - 89	B	добре	
74 - 81	C		
64 - 73	D	задовільно	
60 - 63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові джерела

1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень учнів в системі загальної середньої освіти (Наказ МОН України № 371 від 05.05.2008) // Освіта України. – 2001. – № 6. – С. 3–16.
2. Загальні методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу у п'ятих класах загальноосвітніх навчальних закладів (лист МОН України від 24.05.13 №_1/9-368). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua>
3. Концептуальні засади реформування середньої школи «Нова українська школа» . – . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
4. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів [Текст] // Початкова освіта. Шкільний світ : Перша українська газета для першого вчителя. – 2014. – № 4 (спецвип.). – С. 3–87.
5. Лист Міністерства освіти і науки України від 13.08.2014 № 1/9-412 «Про проведення Уроків мужності» . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://iitzo.gov.ua/metodychni-rekomendatsiji/>.
6. Лист Міністерства освіти і науки України від 25.07.2019 № 1/9-376 «Методичні рекомендації з питань організації виховної роботи у навчальних закладах у 2019/2020 навчальному році» . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://iitzo.gov.ua/metodychni-rekomendatsiji/>;
7. Наказ Міністерства освіти і науки України від 27.10.2014 № 1232 «Про затвердження плану заходів щодо посилення національно-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді» . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://docs.google.com/viewer?url=http://mon.gov.ua/files/normative/2014-10-27/3008/nmo-1232.doc&embedded=false> ;
8. Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 31.10.2011 № 1243 «Про Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України» . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://docs.google.com/viewer?url=http://mon.gov.ua/files/normative/files/news/10/31/1243.doc&embedded=false>;
9. Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 року № 545 . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF>
10. Про недопущення перевантаження учнів початкових класів надмірним обсягом домашніх завдань (Лист МОН України №1/9-72 від 28.01.14). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua>
11. Указ Президента України від 13.11.2014 № 871 «Про День Соборності України» . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/871/2014>
12. Указ Президента України від 13.11.2014 № 872 «Про День Гідності та Свободи» . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/872/2014>
13. Указ Президента України від 14.10.2014 № 806 «Про День захисника України» . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/806/2014>

Основна література

14. Кузьминський А. І. Педагогіка / А. І. Кузьминський, В. Л. Омеляненко. – К. : Знання–Прес, 2003. – 418 с.
15. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н. М. — К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. — 206 с.
16. Новий освітній простір: Інформаційний посібник, 2019 [Електронний ресурс] – Режим

доступу: http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2019/04/NOP_Motivuyuchi-prostir.pdf?fclid=IwAR1wgpWNjVUhfE6uJH0abN7iFcWaxQAWMTnMoGjlep bBQUXX47kRw_Z8Qc

17. Наскрізна педагогічна практика : навчально-методичний посібник: вид. 3-тє доп. і перероб / за наук. ред. А. А. Сбруєвої. Суми : СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2019. 336 с.

Додаткова література

6. Вітюк В. В. Готовність педагогів до змін в умовах реалізації Концепції "Нова українська школа" [Електронний ресурс] / В. В. Вітюк // Педагогічний пошук. - 2017. - № 2. - С. 3–6. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedp_2017_2_3
7. Гаврищак Л. Булінг як соціально-психологічне явище сьогодення [Електронний ресурс] / Л. Гаврищак, С. Мащак // Проблеми гуманітарних наук. Серія : Психологія. - 2018. - Вип. 43. - С. 52–63. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgn_ps_2018_43_6
8. Гладун М. А. Сучасні онлайн інструменти інтерактивного навчання як технологія співробітництва [Електронний ресурс] / М. А. Гладун, М. А. Сабліна // Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. - 2018. - Вип. 4. - С. 33-43. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oeemu_2018_4_6
9. Годецька Т. Нова українська школа на шляху вирішення проблеми булінгу [Електронний ресурс] / Т. Годецька // Директор школи, ліцею, гімназії. - 2018. - № 3. - С. 69-77. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dslg_2018_3_12
10. Коропатник М. М. Медійна та інформаційна грамотність – одна із важливих компетентностей, які має формувати нова українська школа: виклики інформаційного суспільства [Електронний ресурс] / М. М. Коропатник // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Психолого-педагогічні науки. - 2017. - № 3. - С. 99-106. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzspp_2017_3_14
11. Майнаєв Ф. Я. Формування мотивів застосування інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання [Електронний ресурс] / Ф. Я. Майнаєв // Імідж сучасного педагога. - 2018. - № 1. - С. 19-22. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/isp_2018_1_6
12. Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми у конфліктний та постконфліктний період : метод. рек. / Н.П. Бочкор, Є.В. Дубровська, О.В.Залеська та ін. – Київ: МЖПЦ «Ла Страда-Україна», 2014. – 84 с.
13. Степанюк А. В. Використання контекстної технології навчання при підготовці вчителів природничих наук [Електронний ресурс] / А. В. Степанюк // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. - 2018. - Вип. 2. - С. 270-273. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2018_2_54
14. Сучасні шкільні технології. У 2–х частинах. Частина 1 / Упорядники І. Рожнятовська, В. Зоц. – К.: Редакція загальнопедагогічних газет, 2004. – 128 с.
15. Шабаєва Л. М. Нова українська школа: філософські основи обґрунтування [Електронний ресурс] / Л. М. Шабаєва // Гілея: науковий вісник. - 2017. - Вип. 125. - С. 349-352. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2017_125_91

Інтернет ресурси

1. Онлайн-курс «Недискримінаційний підхід у навчанні» . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://shr.name/CgVAM>
2. Онлайн-курс «Права людини в освітньому просторі» . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : / Студія онлайн-освіти EdEra – Режим доступу: https://courses.edera.com/courses/course-v1:EDERA_OSCE+HRE101+2019/about
3. Онлайн-курс «Протидія та попередження булінгу (цькування) в закладах освіти» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://shr.name/cTv6O>

4. Онлайн-курс для вчителів початкової школи : онлайн-курс EdEra-SmartOsvita [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EdEra-SmartOsvita+Inc+1/about>
5. Академія педагогічних наук України - <http://www.apsu.org.ua>
6. Український центр оцінювання якості освіти. – www.testportal.gov.ua
7. Освітній портал "Освіта.UA". – <http://osvita.ua>
Освітня мережа України. – www.ednu.kiev.ua
8. Виховна робота в школі. – http://www.library.kherson.ua/teach/scool_07.htm
9. Відкритий урок: професійний журнал для вчителів. – <http://osvita.ua/school>
10. Для класного керівника. – <http://www.uroki.net/docklruk.htm>
11. Острів знань : Освітній шкільний інтернет-портал. – <http://ostriv.in.ua/>
12. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології Науковий журнал [Електронний ресурс] — Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pednauk/
13. Я – вихователь. – <http://vosпитatel.at.ua>
14. Слово вчителя. – www.konserg.ucoz.ua
15. Портал «Діти України». – www.children.edu-ua.net
16. Наукове електронне фахове видання "Народна освіта" . – www.narodnaosvita.kiev.ua
17. Освітній портал " Педагогічна преса". – <http://pedpresa.ua>
18. "Гармонія сімейного життя". Сайт для старшокласників та старшокласниць. – <http://harmonia.okis.ru>
19. Безпека дітей в Інтернеті. – <http://onlandia.org.ua>
20. Освітній онлайн-журнал. – <http://educlub.com.ua>
21. Щоденник. Уа. – <http://shodennik.ua>
22. Українська педагогіка. – <http://ukped.com>
23. Інформаційний портал "Знання". – <http://znannya.info>
24. Методичний портал. – <http://pedsovet.su>
25. Тестування і моніторинг в освіті. - <http://timo.com.ua>